

Centar za ženske studije, Zagreb, u suradnji s
Odsjekom za komparativnu književnost
Filozofskog fakulteta u Zagrebu

objavljuje

Poziv za sudjelovanje na znanstveno-književnom skupu s međunarodnim
sudjelovanjem:

FEMINIZAM I KULTURA STRAHA

koji će se održati **u sklopu Dana Marije Jurić Zagorke 24. i 25. studenog 2017.** u Zagrebu, u prostorijama Centra za ženske studije/Memorijalnog stana Marije Jurić Zagorke, na Dolcu 8

Pozivamo vas na sudjelovanje na znanstvenom skupu u sklopu 11. Dana Marije Jurić Zagorke na kojem ćemo se, kao i svake godine, baviti istraživanjem Zagorkina života i stvaralaštva te rodne tematike, a uz krovnu temu raspravu ćemo posvetiti i ovogodišnjoj nosivoj temi skupa koja je uvijek potaknuta aktualnim društvenim, kulturnim, političkim i ekonomskim okolnostima. Ove godine ta je tema *Feminizam i kultura straha*.

U 2017. godini obilježavamo 60. godinu od smrti Marije Jurić Zagorke. Njezin je životni i stvaralački put bio težak, nerijetko su na njemu stajale prijetnje i ucjene, ali Zagorka je uvijek pronalazila način da borbom i aktivizmom pridonese dobrobiti društva, u jednakoj mjeri za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, dvije Jugoslavije i NDH. Okružena pokušajima da je se ustraši – nikada sigurna, uvijek na rubu egzistencije i političke (ne)prihvaćenosti – Marija Jurić Zagorka hrabro je (za)pis(iv)ala žensku povijest koja joj je poslužila kao alat za borbu za ženska prava i ravnopravnost spolova. Njezin najčitaniji roman, *Grička vještica*, povijesni je roman koji opisuje progon vještica i prikazuje posljednje dane zakona o spaljivanju vještica u Hrvatskoj. Prema riječima J. J. Strossmayera, koji ju je potaknuo da napiše ovaj povijesni roman, postoji u "historiji jedna strašna epoha koja je ženu postavila ispod svake divlje životinje. To je doba Malleus Malifacaruma. Ta je nauka žigosala zdravu i učenjačku pamet najnižim praznovjerjem prema ženi. Da je žena imala bilo kakvo pravo na javni život, ne bi se taj zakon mogao ni provesti, a kamoli dogoditi da on kroz vjekove krvavo uništava ženske živote. To historijsko razdoblje moglo bi pružiti našoj Zagorki mogućnost, da, unatoč opće indolencije za ženska prava, probudi ponos uvrijeđene žene. Čitajući te nečovječnosti i nepravde prema ženama, probudile bi žene u sebi uspavani otpor i to bi izazvalo burni prosvjed te bi imalo velikog upliva na osviještenje svih duhova oko nas, da je žena ravnopravno ljudsko biće".

Malleus Maleficarum ili "malj koji ubija vještice" ujedno je i naslov zloglasne knjige Henrika Institoris i Jakoba Sprengera, dominikanskih inkvizitora, koja je poslužila kao vodič kroz procese na kojima se sudilo hereticima i lovilo vještice. To je najmračnije doba povijesti za žene, a Zagorka u svojem Malleusu, trećem nastavku romanesknog ciklusa Grička vještica, pripovijeda priču o kontesi Neri koja se bori protiv spaljivanja žena pod optužbom da su vještice. Malleus Maleficarum objavljen je 1487. godine u Njemačkoj te 530 godina nakon izlaska predstavlja izazov i priliku da se kritički pročita tekst koji žene proglašava drugotnima.

Više je razloga da se ove godine bavimo temom Feminizam i kultura straha. O strahu se govori kao o jednoj od primarnih i evolucijski korisnih emocija. Možda se zato na njega može tako plodno i učinkovito računati kada se želi evocirati snažan emocionalni odgovor pojedinaca, grupa ili cijeloga društva koji bi ukidao njihovu kritičku procjenu situacije i omogućio da se njima manipulira. Iako je takva politizacija straha jedna od najstarijih strategija kojom se stoljećima koristilo u vladanju ljudima, naglašavanje i/ili konstruiranje navodnih prijetnji dobiti čovjeka ili čovječanstva da bi se postigli vrlo konkretni partikularni ciljevi poprimilo je globalne razmjere zahvaljujući masovnim medijima, a posebno je važan predmet akademskih razmatranja i aktivizma od događaja 11. 9. 2001. u SAD-u, primjerice, u sklopu takozvanih studija sekuritizacije. Politika straha najučinkovitija je kada računa na infantilizaciju javnosti i često dehumanizira mnoge od pojedinačnih i kolektivnih postupaka.

Politika straha ne bi polučivala uspjeh da se nije tako moćno ugradila u kulturnu klimu koja sada prevladava – strah, naime, ne stvaraju samo političari, već i civilno društvo, novinari, liječnici, medijski stručnjaci... Takva se politika oslanja na diskurs o ranjivim skupinama – bila to djeca, stariji, osobe slabijeg imovinskog stanja, osobe s invaliditetom ili žene – dakle, velika većina populacije takozvanog zapadnog svijeta koju se u ovome političkom diskursu kontinuirano podsjeća na to da nema moć i da (više ili manje) ne može sama upravljati golemim brojem svakodnevnih rizika. Sigurnost jest osnovna potreba i važan zahtjev, no rasprava o politici straha želi se ovdje proširiti na ukupni vrijednosni i normativni okvir, na diskurzivne i društvene uvjete koji je omogućuju, na politiku identiteta, spregu znanja i moći – nameće se potreba da se promisli kultura straha. Ona se tiče vrijednosnog okvira i neupitnih pretpostavki po kojima živimo, a očituje se u poopćenom vjerovanju da nema mogućnosti za pravu opoziciju te posvemašnjem osjećaju beznađa koji vodi povlačenju od angažiranog djelovanja. Između patologizirane prošlosti i unaprijed ispražnjene budućnosti takva sadašnjost "bez alternative" – prepuštena kulturi fatalizma i medijima koji promoviraju različite scenarije straha – širenjem definicije politike (na tijelo, hranu, zdravlje, jezik... strah) infantiliziranoj javnosti naoko nudi ideju sudjelovanja/imperativ uključivanja u stalno nove sfere aktivizma – bez obzira na to što je veza između prosvjeda i politike promjena postala složenija. U atmosferi obilježenoj strahom dramatično se smanjuje potencijal za kritičko mišljenje i djelovanje, intenziviraju se emocije bez obzira na utemeljenje i olakšava se demagoška mobilizacija javnosti uglavnom u smjeru koji žele trenutne političke elite. Želja nam je stoga i zadatak očititi normaliziranu retoriku straha i tako graditi novi okvir za analizu politike i kulture straha kao onih koje stvaraju nove društvene

podjele među nacijama, rodovima, tijelima. Zanimat će nas kako se u širem ili užem smislu u strahu utemeljeni diskursi, žanrovi, slike, tekstovi, politike, prakse izvode i čine te kako se njima manipulira u formalnim i svakodnevnim kontekstima, i to s dalekosežnim posljedicama.

Čini se da je (ako ne jedina, a onda izuzetno važna) pretpostavka da se aktivno poboljšaju uvjeti života danas pripitomljavanje naših strahova. Preporuka je djelovati iz hrabrosti a ne straha – hrabrosti da mislimo drukčije, govorimo glasnije i izravno propitujemo sustave za koje znamo da nisu pravedni. To svakako podrazumijeva i odustanak od diskursa žrtve – koji funkcionira bilo tako što stvara kult žrtve ili pak tako što žrtvu krivi – što je lekcija koju nemali broj politika tek treba naučiti. A da su ove teme opće mjesto i Zagorkine biografije i njezinih romana široko je poznato. Za Zagorkina života izmijenjeno je nekoliko političkih poredaka, svjedočila je ili bila žrtva obiteljskog nasilja, političkih progona, cenzure, nezaslužene tišine o njoj na mjestima koja su o njoj trebala vikati. Pisala je i borila se hrabro i glasno za ženska prava, socijalnu pravdu i narodnu slobodu, davala glas najsiromašnijima. Analizirala je uvjete koji dovode do legitimiranja laži ili do statusa sumnjivca s obzirom na, primjerice, socijalno podrijetlo. Njezina se borba, a posebno ona feministička, ne mjeri strahom, nego hrabrošću koja se ne može odrediti svojim (danas možda naizgledno naivnim) sadržajem, nego živom i hrabrom komunikacijom sa svojom publikom i okolinom, kao i aktivnim angažmanom te političkim, književnim, novinarskim, kazališnim i inim djelovanjem.

Pozivamo stoga istraživačice i istraživače iz područja političkih znanosti, povijesti, filozofije, znanosti o književnosti, kulturalnih studija, edukacijskih znanosti, sociologije, lingvistike, medija, komunikacija i novinarstva, antropologije, etnologije, kao i sve druge koji žele doprinijeti raspravi i pokušaju da se bolje razumije ova dinamika koja transformira naš politički i širi kulturni prostor.

Prihvatit će se izlaganja na hrvatskom i engleskom jeziku.

Sažetak izlaganja (između 150 i 300 riječi) s kraćim životopisom molimo poslati **do 15. rujna 2017.** e-mail adresu: zagorka@zenstud.hr.

Kotizacija:

Autori/ce radova: 150 kn

Kotizacija uključuje: sudjelovanje na konferenciji, konferencijske materijale, osvježenje, ručak i potvrdu o sudjelovanju na skupu.

Studenti/ce postdiplomskih studija, nezaposleni/e i sudionici/bez izlaganja **ne** plaćaju kotizaciju.

Programski odbor skupa: dr.sc. Lada Čale Feldman, dr.sc. Lidija Dujić, dr.sc. Anita Dremel, dr.sc. Maša Grdešić, dr.sc. Renata Jambrešić Kirin, mr.sc. Sandra Prlenda, mr.sc. Rada Borić, mr.sc. Nataša Medved, mr.sc. Ana Pavlić

